

ПАМ'ЯТІ ВЧИТЕЛЯ

5 жовтня 2011 року минуло 110 років від дня народження знаного вченого, провідного фахівця у галузі генези, географії і класифікації ґрунтів, доктора сільськогосподарських наук, професора Наталії Борисівни Вернандер.

Наталія Борисівна народилася в м. Штеттіні в Німеччині (нині м.Шецін у Польщі). Свою наукову діяльність вона розпочала під час навчання на факультеті агрохімії і ґрунтознавства Московської сільськогосподарської академії ім. К.А.Тимірязєва, де брала участь в експедиції з дослідження ґрунтів басейну р. Волхов, якою керував Л.І.Прасолов. Свою дипломну роботу «Гумус як полідисперсна система» виконувала під керівництвом проф. О.Н. Соколовського і результати її були опубліковані в «Працях Першого Міжнародного конгресу ґрунтознавців» (1926) у співавторстві з керівником. У цій праці показано, що органічна речовина в ґрунті складається з двох форм: лабільної або активної, що відіграє значну роль у родючості ґрунту, та пасивної, нерозчинної. У 1926 р. на запрошення О.Н.Соколовського Н.Б.Вернандер поступила в аспірантуру на кафедру ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту і проводила дослідження під його науковим керівництвом, а по закінченні аспірантури (1929р.) брала участь у багатьох ґрунтознавчих експедиціях на території України. У 1932 р. Наталія Борисівна почала працювати старшим науковим співробітником Харківського науково-дослідний інститут ґрунтознавства, який 1933 р. перевели до Києва. У Києві вона займалася вивченням генези й географії ґрунтів України та їх картографуванням, керувала складанням ґрунтових карт Київської, Вінницької, Хмельницької та Житомирської областей і 1937 р. захистила дисертацію на тему: «Реградація і окарбоначування опідзолених ґрунтів» і їй присвоєно науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Її внесок у розвиток ґрунтознавства полягав у розкритті процесу реградації. Реградованими вона вважала ґрунти, які розвивалися під лісом і були змінені давньою землеробською культурою, внаслідок чого в них відновився чорноземний процес ґрунотворення. Виділені нею реградовані чорноземні та сірі ґрунти на рівні підтипів до сьогодні є у класифікації ґрунтів України. Під час війни Наталія Борисівна

перебувала в евакуації у Башкірії, де згодом очолила Держсортодільницю. 1944 р. за викликом Міністерства сільського господарства України Н.Б.Вернандер повернулася до Києва у НДІ ґрунтознавства, де досліджує ґрунти Закарпаття та Одещини. На базі цих та попередніх досліджень було складено карту ґрунтів України і видано текст до неї „Почвы УССР” (1949). Н.Б. Вернандер була головним автором цієї монографії і ця робота у 1951 р. Постановою Президії АН СРСР була відзначена премією імені В.В.Докучаєва.

У 1950 р. Наталія Борисівна перейшла на постійну педагогічну роботу до Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка на посаду доцента біолого-ґрунтознавчого факультету, пізніше перевелась на кафедру фізіології рослин, а потім – на кафедру фізичної географії, де й працювала до 1980 р. не пориваючи з науково-дослідною роботою. 1959 р. Н.Б.Вернандер захистила докторську дисертацію з дослідження ґрунтів Правобережної України, а 1962 р. отримала звання професора

У 1957-1961 рр. Н.Б.Вернандер брала активну участь у великомасштабних дослідженнях сільськогосподарських земель України. Нею проведена велика робота щодо обґрунтування методології цих досліджень, розробки номенклатури та діагностики ґрунтів Полісся, номенклатури агро-виробничих груп та типів земель. Вона брала участь у складанні районних та обласних ґрунтових карт, а також генералізованої карти ґрунтів України в масштабі 1:750000 (1972), розробила схему агроґрунтового районування Полісся та описала природу та ґрунти виділених районів. Матеріали великомасштабного дослідження ґрунтів лягли в основу вироблення стратегії і тактики сільськогосподарського виробництва і після деякого їх коректування послужили базою для проведення якісної оцінки (бонітування) ґрунтів та економічної оцінки орних земель України, розробки земельного кадастру та встановлення ціни на землю.

Наталія Борисівна Вернандер опублікувала понад 150 наукових праць, серед яких такі відомі як «Почвы УССР» (у співавторстві), 1951 р.; «Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства» (підручник), 1965р.; «Природа Украинской ССР. Почвы» (у співавторстві), 1986р. (ця книга, нажаль, вийшла вже після смерті автора).

Наталія Борисівна багато подорожувала – як науковець, а по завершенні активної науково-педагогічної діяльності – як турист і цікаво розповідала про свої подорожі, майстерно володіючи словом і професійно надаючи знання про землі, які побачила сама.

Знання і досвід наших Вчителів, серед яких яскрава постать Наталії Борисівни, закладали в нас допитливість, прагнення нового знання, формували як особистостей і ми щиро вклоняємось пам’яті Великого Вченого і чудової Людини.